

Talousvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksestä valmismatkalaiksi sekä hallituksen esityksestä laeiksi valmismatkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja tilauslento-verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta 1992 lähettänyt hallituksen esityksen n:o 237/1992 vp valmismatkalaiksi sekä 7 päivänä huhtikuuta 1994 lähettänyt hallituksen esityksen n:o 32 laeiksi valmismatkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja tilauslento-verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta talousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi. Valiokunta on päättänyt käsitellä hallituksen esitykset yhdessä.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Onni Juva ja esittelijä Ben Rapinoja kauppa- ja teollisuusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma oikeusministeriöstä, puheenjohtaja Pertti Pirskanen, varapuheenjohtaja Timo Heinonen ja apulaisjohtaja Hannu Hämäläinen Suomen Matkatoimistoalan Liitosta, puheenjohtaja Kirsti Mannersalo Suomen matkailualueorganisaatioiden yhdistyksestä SUOMARY:stä, toimitusjohtaja Guy Catani Suomen Hiihtokeskusyhdistyksestä, varatuomari Tuomas Nylund Suomen Varustamoyhdistyksestä sekä lakimies Helena Pollari Hotelli- ja ravintolaneuvostosta.

Hallituksen esitykset

Esityksessä n:o 237/1992 vp ehdotetaan säädettäväksi valmismatkalaki, jolla saatetaan voimaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimuksen) mukaisesti Euroopan yhteisöjen matkapakettidirektiivin (90/314/ETY) vaatima markkinointi- ja sopimusoikeudellinen sääntely. Ehdotettu laki koskisi valmismatkojen markkinointia ja valmismatkoista tehtäviä sopimuksia. Matkanjärjestäjällä olisi velvollisuus antaa matkustajalle määrättyä matkaa ja sopimusehtoja koskevia tietoja sopimusta tehtäessä ja sitä edeltävässä matkan markkinoinnissa. Matkaesitteessä annetut tiedot olisivat pääsääntöisesti matkanjärjestäjää sitovia. Matkanjärjes-

täjä saisi laissa säädetyllä perusteella peruuttaa tai keskeyttää sovitut matkajärjestelyt ja muuttaa matkan sovittua hintaa. Matkustajalla olisi eräissä tapauksissa oikeus peruuttaa sopimus ja aina oikeus siirtää matkavarauksensa toiselle henkilölle. Laissa määriteltäisiin, milloin matkanjärjestäjän suorituksessa on virhe, sekä säänneltäisiin virheen seuraamukset.

Esityksessä n:o 32 ehdotetaan säädettäväksi laki valmismatkaliikkeistä. Esityksen tarkoituksena on niin ikään Euroopan yhteisöjen matkapakettidirektiivin täytäntöönpaneminen. Valmismatkaliikettä saisi harjoittaa vain valmismatkaliikerekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja. Matkustajan taloudellisen turvallisuuden järjestämiseksi tilanteessa, jossa matkanjärjestäjä on maksukyvytön, laissa säädettäisiin matkanjärjestäjän velvollisuudesta asettaa vakuus.

Valiokunnan kannanotot

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole erityisiä säännöksiä seuramatkoja tai muita valmismatkoja koskevista sopimuksista. Näihin sopimuksiin sovelletaan sopimusoikeuden yleisiä säännöksiä ja oikeusperiaatteita. Valmismatkasopimukseen sovellettavia säännöksiä on lisäksi mm. kuluttajansuojalaissa (38/78), sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/78), meri-, rautatie- ja ilmakuljetuksia koskevissa laeissa ja kansainvälisissä sopimuksissa sekä valmismatkaliikkeitä koskevalla lailla kumottavassa matkatoimistoasetuksessa. Ehdotetut lait ovat omiaan selkeyttämään valmismatkasopimuksia koskevia säännöksiä ja parantamaan kuluttajansuojaa tällä alalla. Hallituksen esityksissä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavin tarkennuksin.

1. Valmismatkalaki

Valiokunnalle annetuissa lausunnoissa lakiehdotuksen 2 §:n valmismatkan määritelmää on pidetty vaikeaselkoisena ja tulkinnanvaraisena. Pykälän 1 momentin 2 kohta on epäselvä ja ongelmallinen mm. kotimaan matkailun kannalta. Säännöksen perustelut ovat osittain ristiriitaiset ja johtavat tarpeettoman laajaan tulkintaan.

Valiokunta ehdottaa 2 §:n sanamuotoon täsmennystä, jolla selvennetään, ettei valmismatkalla tarkoiteta esimerkiksi kuljetus- tai majoitusyritysten tarjoamia kokonaisuuksia, joihin sisältyy peruspalveluksen lisäksi vain siihen läheisesti liittyviä oheispalveluksia. Kokonaisuuden kannalta olennaisia matkapalveluksia eivät ole esimerkiksi hotellin, lomakylän, maatilamatkailuyrittäjän tai muun majoitustoimintaa harjoittavan yrittäjän tuottamat tai välittämät majoitukseen liittyvät lisäpalvelukset, kuten ruokailu, kokousjärjestelyt, liikunta- ja virkistysmahdollisuuksien järjestäminen tai niihin liittyvä välinevuokraus. Hyttipaikan liittäminen laivamatkaan ei myöskään merkitse, että kysymyksessä olisi valmismatka. Laivakuljetusta ei pidetä valmismatkana silläkään perusteella, että lipun hintaan sisältyy aterioita, sauna tai muita aluksella tavanomaisesti saatavilla olevia palveluksia. Etukäteen järjestämisellä tarkoitetaan sellaista yhdistelmän kokoamiseen liittyvää toimintaa, johon sisältyy matkanjärjestäjän omaa suunnittelua ja yhdistelmän toteuttamiseksi tarpeellinen työpanos. Lakia sovellettaisiin myös silloin, kun matkustaja voi koota yhdistelmän esimerkiksi esitteessä mainittujen, erikseen hinnoiteltujen vaihtoehtojen pohjalta, koska myös tällaisen tarjonnan suunnittelu ja sen toteuttamiseen liittyvät järjestelyt on tehty ennakolta matkanjärjestäjän toimesta.

Varausasiakirjaa koskeva lakiehdotuksen 7 § saattaa tarpeettomasti monimutkaistaa matkatoimistojen varausmenettelyä ja aiheuttaa hankaluuksia varsinkin pienyrityksille. Pykälä ehdotetaan täsmennettäväksi, ja samalla ehdotetaan täsmennyksestä aiheutuvia muutoksia lakiehdotuksen 8 ja 11 §:ään.

Koska hallituksen esitys on annettu ennen ETA-sopimuksen voimaantulon varmistumista, lakiehdotuksen 26 §:ssä oleva voimaantulosäännös on laadittu siten, että laki tulisi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Koska ETA-sopimus on nyt voimassa, on pykälän 1 momentti syytä muuttaa.

Matkaesitteissä on nykyään yleensä julkaistu kuluttaja-asiamiehen ja matka-alan yhdessä laatimat vakiosopimusehdot, jotka eivät kaikilta osiltaan vastaa lakiehdotuksen säännöksiä. Jotta ei syntyisi tilannetta, jossa viranomaisen hyväksymät sopimusehdot olisivat ristiriidassa lain pakottavien säännösten kanssa, tarvitaan siirtymäaikaa ehtojen muuttamiseen. Lakiehdotukseen liittyvään asetukseen otettavien matkaesitteiden sisältöä koskevien säännösten on niin ikään oltava matkanjärjestäjien tiedossa riittävän aikaisin. Näistä syistä valiokunta pitää tärkeänä, että lain voimaantulolle varataan riittävän pitkä siirtymäaika.

2. Laki valmismatkaliikkeitä

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa valmismatkaliikkeen harjoittamisen määritelmä kytketään valmismatkalain valmismatkan käsitteeseen. Lain soveltamisalaa on 2 §:n 2 momentissa laajennettu koskemaan myös tilauslennoille myytäviä matkalippuja. Momentin sanamuoto jättää epäselväksi, kuuluvatko esimerkiksi lentoliikenteen harjoittajat lain piiriin. Lain tarkoituksen kannalta ei ole tarpeen ulottaa sen soveltamisalaa laajemmaksi kuin kuluttajansuoja edellyttää. Selvyyden vuoksi säännös tulisi kirjoittaa eri momenttina.

Lakiehdotuksen vakuuden asettamista koskeva 8 § toimisi 2 §:n matkustajan määritelmän mukaisesti myös valmismatkan ostajana olevan yrityksen tai yhteisön hyväksi. Kun lain tarkoituksena on lähinnä kuluttajansuojelu, on perusteetonta, että vakuuden tulisi kattaa myös elinkeinotoimintaan normaalisti kuuluvia taloudellisia riskejä. Pykälä ehdotetaan siksi täsmennettäväksi koskemaan kuluttajia.

Koska lakiehdotuksen 2 §:ssä on viittaus valmismatkalakiin, tulisi lakien tulla voimaan joko samanaikaisesti tai siten, että valmismatkalaki tulee voimaan ennen valmismatkaliikkeitä annettua lakia.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen n:o 32 sisältyvät lakiehdotukset n:o 2 ja 3 hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen n:o 237/1992 vp sisältyvä lakiehdotus sekä hallituksen esitykseen n:o 32 sisältyvä lakiehdotus n:o 1 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

Valmismatkalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Valmismatka

Valmismatkalla tarkoitetaan tässä laissa etukäteen järjestettyä yhdistettyyn hintaan tarjottua palvelusten yhdistelmää, johon sisältyy vähintään:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) kuljetus tai majoitus *sekä* lisäksi muu kokonaisuuden kannalta olennainen matkailupalvelus; tässä tarkoitettuna palveluksena ei pidetä kuljetukseen tai majoitukseen liittyvää oheispalvelusta, kuten ruokailu-, ajanvietto- tai kokousjärjestelyjä, eikä muuta vastaavaa palvelusta, joka ei määräävästi vaikuta kokonaisuuden sisältöön ja hintaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua yhdistelmää pidetään *etukäteen järjestettynä*, jos elinkeinonharjoittaja on suunnitellut ja koonnut sen valmiiksi tai jos yhdistelmä on sopimusta tehtäessä koottavissa elinkeinonharjoittajan ennakolta suunnittelemissa vaihtoehtoisista osista. Yhdistelmää pidetään *valmismatkana*, vaikka sen eri osat hinnoitellaan tai laskutetaan erikseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna majoituksena ei pidetä kuljetukseen liittyvää majoitusta *kulkuvälineessä*. (Uusi mom.)

3—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Markkinoinnissa annettavat tiedot sekä sopimuksen tekeminen ja muuttaminen

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Tiedot ennen sopimuksen päättämistä

Matkanjärjestäjän on *ennen sopimuksen päättämistä* annettava matkustajalle tiedot matkan sisällöstä, tarvittavista matkustusasiakirjoista, matkaa ja oleskelua koskevista terveystietämisistä sekä sopimukseen sovellettavista ehdoista. Sopimusehdot on annettava matkustajalle kirjallisina, jollei ehtoja ole julkaistu matkustajan saatavilla olevassa esitteessä.

Jos sopimus tehdään vähän ennen matkaa ja sopimusehtojen antaminen kirjallisina olisi tämän takia kohtuuttoman hankalaa, voidaan matkustajalle antaa tiedot ehdoista muulla sopivalla tavalla.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja matkustajalle on annettava ennen sopimuksen päättämistä.

8 §

Muut ennen matkaa annettavat tiedot

(1 momentti kuten hallituksen esityksessä)

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja matkustajalle on annettava ennen matkaa.

9—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 §

Matkanjärjestäjän oikeus peruuttaa matka vähäisen osanottajamäärän takia

Matkanjärjestäjällä on oikeus peruuttaa matka *vähäisen osanottajamäärän* takia vain, jos matkanjärjestäjä on esitteessä tai *sopimusehdoissa* maininnut matkan toteutumisen riippuvan osanottajamäärästä. Matkanjärjestäjän on lisäksi mainittava ajankohta, jolloin peruuttamisesta viimeistään ilmoitetaan.

(2 momentti kuten hallituksen esityksessä)

12—15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Matkanjärjestäjän velvollisuudet ja matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksen seuraamukset

16—25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Voimaantulo

26 §

*Voimaantulosäännös*Tämä laki tulee voimaan *päivänä*
kuuta 199.

(2 momentti kuten hallituksen esityksessä)

Laki**valmismatkaliikkeistä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Määritelmiä

(1 momentti kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain säännöksiä matkanjärjestäjästä sovelletaan myös sellaiseen elinkeinonharjoittajaan, joka omaan lukuunsa tarjoaa toisen järjestämiä valmismatkoja (*poist.*).*Valmismatkojen järjestämiseen rinnastetaan tässä laissa tilauslennolla tehtävien kuljetusten tarjoaminen suoraan kuluttajille. Matkanjärjestäjään rinnastetaan se, joka tarjoaa tällaisia kuljetuksia. (Uusi mom.)*

2 luku

Rekisteröinti ja sen oikeusvaikutukset

3—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Vakuus

8 §

Vakuuden asettaminen

Matkanjärjestäjän on asetettava maksukyvyttömyytensä varalta kuluttajavirastolle sen hyväksymä vakuus, joka turvaa:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) matkan peruuntuessa ennakkomaksun tai matkan keskeytyessä keskeytynyttä matkan osaa vastaavan hinnan korvaamisen *kuluttajalle*.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9—12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Valvonta ja pakkokeinot

13—15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Erinäiset säännökset

16—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

20 ja 21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Louekoski, varapuheenjohtaja Björkenheim, jäsenet Drom-

berg, Jurva, Jääskeläinen, Kekkonen, Kivelä, Koski, Laivoranta, Linnainmaa, A. Ojala, Paloheimo ja O. Rehn sekä varajäsenet Laine ja Tiuri.

